

1. Obiekt

KOŚCIÓŁ EWANGELICKI PARAFIALNY, OB. RZYMSKO-KATOLICKI PARAFIALNY
P.W. ŚW. SYLWESTRA

2. Czas powstania

1890 lub 1897 r.

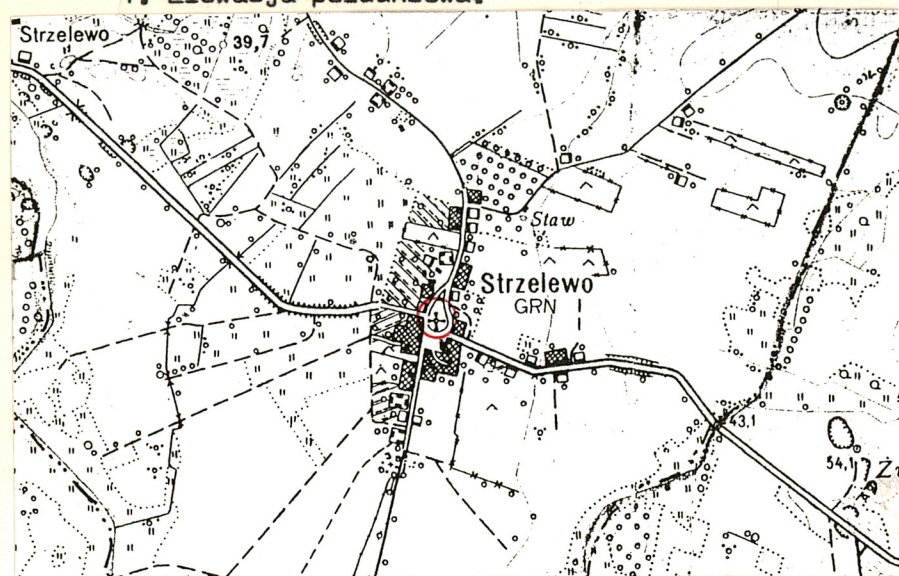
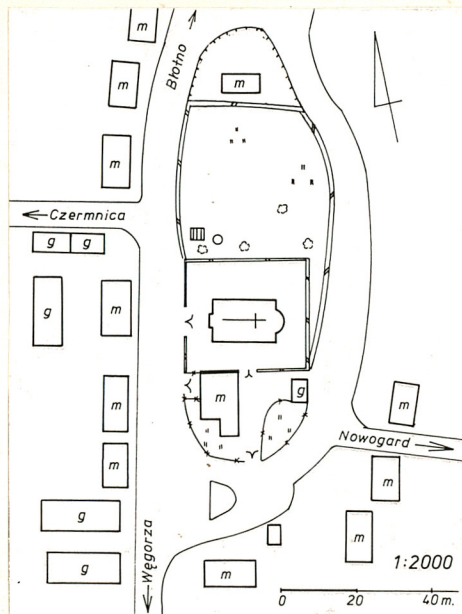
3. Miejscowość

STRZELEWO

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

1. Elewacja południowa.

4. Adres 72-204 Strzelewo 9
archidiec. szczecińsko-kamieńska

nr hipoteczny KW [redacted]

lub ewid. gruntów dz. nr 146/1

5. Przynależność administracyjna

województwo zachodniopomorskie

gm. Nowogard

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Strelowenhagen, Strelowshagen,
Strelowhagen

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo szczecińskie

powiat Nowogard

8. Właściciel i jego adres
Parafia rzym-kat. p.w. św.
Sylwestra, 72-204 Strzelewo 9
archidiecezja szczecińsko-
kamieńska

9. Użytkownik i jego adres

jw.

10. Rejestr zabytków

Nr A-343 data 26.03.2008

Strzelewo w 1331 r. do co najmniej 1461 r. należało do Hindenburgów, mających swą siedzibę (zamek) w Kościuszkach. W 1580 r. osiem łanów ziemi, sześciu chłopów i jeden zagrodnik należało do rodziny von Eberstein. Po śmierci ostatniego przedstawiciela rodu Ebersteinów, w 1663 roku, należąca doń część Strzelewa przeszła w ręce urzędu domeny państwowej. Pozostała część wsi – własność starosty Karola Ottona von Blankenburga, od 1775 roku również należała do urzędu domeny w Nowogardzie. W 1784 r. we wsi było 25 gospodarstw chłopskich oraz kościół; pastor i kościelny byli mieszkańcami Strzelewa. W 1813 r. gospodarstwa chłopskie czynszowano. Pod koniec wieku XIX wieś obejmowała powierzchnię 823 ha (w tym gruntów ornych 399 ha, łąk i pastwisk 319 ha, lasów 67 ha i in.); liczyła 433 mieszkańców (w tym 61 gospodarzy); znajdowało się w niej 58 budynków mieszkalnych i 76 gospodarczych; do miejscowej szkoły uczęszczało 89 dzieci. W źródłach występują dwie daty dotyczące budowy obecnego kościoła w Strzelewie: 1890 i 1897. Budowla neoromańska, z kamienia i cegły, orientowana, jednonawowa z apsydą od strony zachodniej wzniesiona została zapewne na miejscu wcześniejszej świątyni, której forma nie jest znana (świadczą o tym usytuowanie kościoła w centralnym punkcie Strzelewa, na terenie nawsia). Kościół posiadał status placówki parafialnej, pod patronatem króla Prus, z filiami w: Czermnicy, Trzechlu i Węgorzy. Do kościoła należało 46 ha gruntów, z czego 43 ha posiadał pastor, 2 ha należały do samego kościoła a 1 ha był własnością kościelnego. W wyposażeniu kościoła z pocz. XX w. wymienią się: drewniane figury z późnogotyckiego ołtarza, dwa świeczniki ołtarzowe z 1740 r. wykonane z cyny, dwa dzwony;

Sytuacja – Wieś owalnica o układzie południkowym, położona ok. 9 km. na zachód od Nowogardu, przy drodze do Czermnicy. W północnej części wsi zabudowania o charakterze rozproszonym. W środkowej części nawsia usytuowany orientowany, neoromański kościół, wzniesiony z kamienia i cegły. Przed elewacją zachodnią ustawiona granitowa chrzcielnica. Teren wokół kościoła ogrodzony płotem murowanym, pełnym, otynkowanym, z metalowymi bramami: główną od zachodu i boczną od południa. Na północ od kościoła usytuowany teren dawnego cmentarza z pozostałościami ogrodzenia murowanego z nieobrobionych kamieni polnych oraz z kamiennym pomnikiem z 1918 r., wzniesionym ku czci ofiar I wojny światowej; nagrobki nie zachowane. Do dawnego cmentarza od strony półn. przylega zagroda chłopska. Na południe od kościoła znajduje się współczesny budynek plebanii wraz z garażem oraz przydomowy ogródek.

Materiał – Kościół murowany z ciosanych w kwadry kamieni narzutowych, układanych warstwowo i spojonych zaprawą wapienno-cementową. Korona muru ceglana. Detal architektoniczny (obramienia okienne, portal, gzymsy, sterczyny) ceglany. Sygnaturka zachodnia na poziomie II i III kondygnacji murowana z cegły ceramicznej pełnej o układzie krzyżowym, na zaprawie wap-cem. Tynki wewnętrzne wap-cem. Strop belkowy, nagi. Więźba dachowa drewniana wieszarowa z elementami wiązania kleszczowo-płatwiowego. Dachy pokryte karpiówką ceramiczną o układzie podwójnym. Posadzki terakotowe oraz betonowe (pod ławkami). Schody zewnętrzne kamienne, jednobiegowe. Schody wewnętrzne na emporę drewniane, dwubiegowe, łamane z tralkową balustradą. Drzwi zewnętrzne zachodnie deskowe, dwuskrzydłowe, na zawiasach pasowych, zwieńczone półkolistym nadświetłem wypełnionym szkłem witrażowym. Drzwi wewnętrzne z kruchty do nawy drewniane, płycinowe, dwuskrzydłowe o wykroju odcinkowym. Drzwi wewn. do zakrystii drewniane, płycinowe, zdobione motywem czteroliścia, jednoskrzydłowe. Okna o ceglanych obramieniach i gładkich wewnętrznych, zwieńczone półkoliściami, laskowane, szklone w metalu; witraże o motywach geometrycznych i symbolicznych (symbole religijne).

Rzut – Kościół o rzucie prostokątnym, jednonawowy, z półkolistą apsydą wschodnią i sygnaturką na planie prostokąta od strony zachodniej. Wejście na osi podłużnej, od strony zachodniej. We wnętrzu nawy, w półd-zach. narożu wydzielona zakrystia. Przy półn-zach. narożniku umieszczone schody prowadzące na emporę organową.

Bryła – Budowla bez podpiwniczenia. Jednokondygnacyjna nawa przykryta dwuspadowym dachem. Naroża ścian szczytowych wieńczą ceglane sterczyny. Do wschodniej ściany nawy dostawiona węższa i nieco niższa półkolistą apsyda, nakryta stożkowym dachem (połączonym ze ścianą nawy). Do środka zachodniej ściany nawy dostawiona – dominująca nad całym budynkiem – trójkondygnacyjna sygnaturka, zwieńczona dwuspadowym daszkiem; do środka ściany sygnaturki przylega ceglany portal.

Elewacje – Opracowane w wielobarwnym kamieniu narzutowym, ciosanym w kwadry, układanym warstwowo, fugowanym w kolorze białym. Korona muru oraz detal architektoniczny wykonane z czerwonej cegły: gzyms cokołowy i koronujący, sterczyny wieńczące naroża, obramienia okienne oraz portal zachodni.

Elew. południowa – Trójosiowa ściana nawy o półkoliście zwieńczonych, laskowanych otworach okiennych. Od wschodu, w głębi, jednoosiowa ściana półkolistej apsydy;

14. Kubatura 1616 m ³	15. Powierzchnia użytkowa 136,6 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne kościół ewangelicki parafialny	17. Użytkowanie obecne kościół rzym-kat. parafialny
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja (po 1945 r.) Lata 70-te XX w. - wymiana pokrycia dachowego. 1983 - montaż witraży.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Dobry. W wyższych partiach sygnaturki ubytki cegieł oraz brak krzyża. Zniszczona instalacja odgromowa.	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Remont sygnaturki; uzupełnienie instalacji odgromowej na sygnaturce.			

21. Akta archiwalne i źródła ikonograficzne (rodzaj, numer i miejsce przechowywania)

Mapa 1:25000 z 1891 r. (wyd. 1929), reprint w:BDZ w Sz-nie.

22. Bibliografia

H.Lemcke, Die Bau und Kunstdenkmäler des Regierungsbezirks Stettin, Kreis Naugard, Stettin 1910, z.IX, s. 276-277.

H.Berghaus, Landbuch des Herzogthums Stettin von Kamin und Hinterpommern, cz.II, t.V., Angermünde 1874.

Z.Miler, Słownik historyczno-geograficzny ziemi nowogardzkiej, Dobra Nowogardzka 1995, s. 164-165.

J.Kopyciński, Zarys dziejów ziemi nowogardzkiej do 1945 r., Nowogard 1998.

Karty ewidencyjne zabytków ruchomych, w: BDZ w Sz-nie.

23. Uwagi różne

Nr ind. olok conse 602/H/23 Neg.Nr 66.632-66.644

24. Opracowanie karty ewidencyjnej

tekst mgr Lidia Kozłowska, XII 1999 r. *Lidiane*
imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki mgr Lidia Kozłowska, XII 1999 r. *Lidiane*
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. mgr Lidia Kozłowska, VIII 1999 r. *Lidiane*
imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów BDZ w Szczecinie

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

25. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

26. Załączniki

3 wkładki

1. Miejscowość..... STRZELEWO	4. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOŚCIÓŁ EWANGELICKI PARAFIALNY, OB. RZYM-KAT. PARAFIALNY P.W. ŚW. SYLWESTRA	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego) rzut; 6 fotografii
2. Gmina..... Nowogard		
3. Województwo..... zachodniopomorskie		

2. Elewacja zachodnia.

3. Apsyda wschodnia, widok od str. południowej.

4. Wejście zachodnie.

Wkładkę założył: **Lidia Kozłowska, XII 1999 r.**
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: **BDZ w Sz-nie**

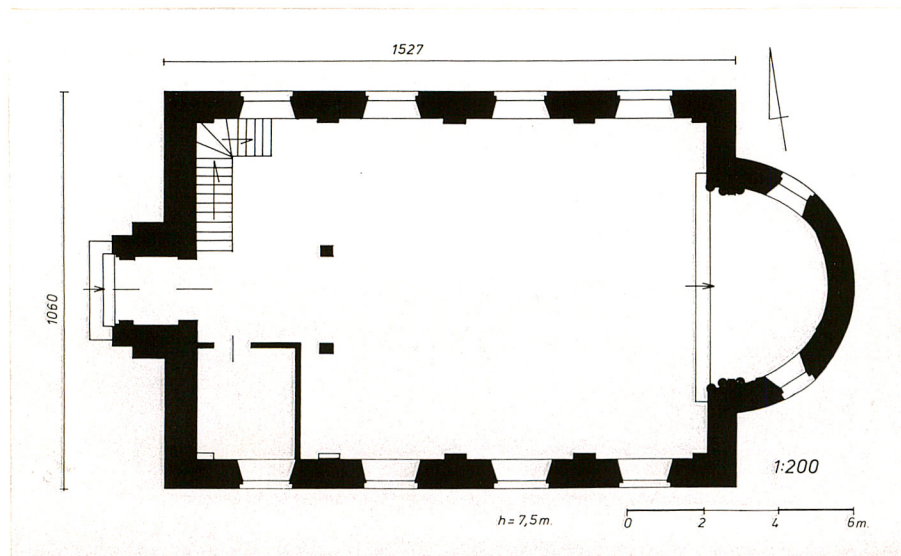

6. Elewacja wschodnia.

6. Elewacja północna.

7. Fragment elewacji południowej.

1. Miejscowość.....	STRZELEWO	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)	KOSCIÓŁ EWANGELICKI PARAFIALNY, OB. RZYM-KAT. PARAFIALNY P.W. ŚW. SYLWESTRA	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)	7 fotografii
2. Gmina.....	Nowogard				
3. Województwo.....	zachodniopomorskie				

8. Fragment łuku tęczowego.

9. Drzwi wewnętrzne zachodnie.

10. Chrzcielnica drewniana we wnętrzu nawy.

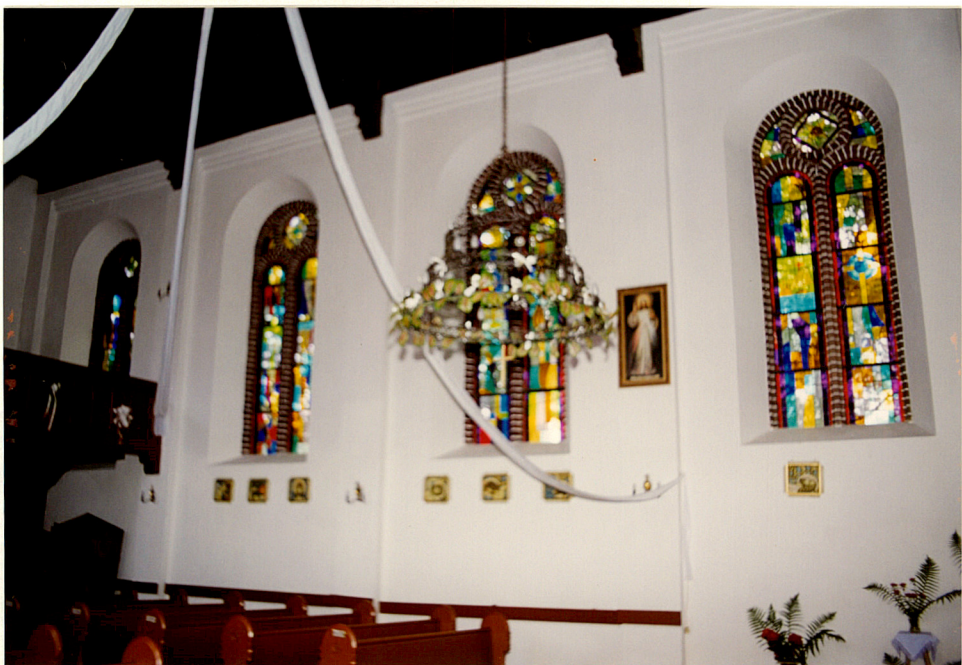
Wkładkę założył: L.Kozłowska, XII 1999 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: BDZ w Sz-nie

11. Wnętrze, ściana zachodnia.

12. Wnętrze, ściana północna.

13. Wnętrze, ściana wschodnia.

14. Wnętrze, schody na empore.

1. Miejscowość.....	STRZELEWO	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)	KOŚCIÓŁ EWANGELICKI PARAFIALNY, OB. RZYM-KAT. PARAFIALNY P.W. ŚW. SYLWESTRA	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)	2 fotografie; cd. historii; cd. opisu
2. Gmina.....	Nowogard				
3. Województwo.....	zachodniopomorskie				

15. Wieżba dachowa.

16. Chrzcielnica granitowa.

cd. historii – przed kościołem umieszczona była granitowa chrzcielnica. Po 1918 r. na przykościelnym cmentarzu wzniesiono kamienny pomnik ku czci poległych żołnierzy I wojny św.

W obrządku katolickim kościół poświęcono 30 grudnia 1945 r., pod wezwaniem św. Sylwestra, jako filię kościoła Mariackiego w Nowogardzie. 18 października 1957 r. erygowano w Strzelewie parafię, której podlegają kościoły filialne w: Węgorzy, Czermnicy i Kościuszkach.

cd. opisu – otwór bez laskowań. Od zachodu widoczny bok ceglanego zwieńczenia smukłej sygnaturki.

Elewacja płn. – jw.

Elewacja wsch. – Symetryczna. Kamienna, szczytowa ściana nawy, której krawędzie obiega ceglany gzyms a naroża wieńczą ceglane sterczyny (środkowa zwieńczona krzyżem) przepruta niewielkimi czterema otworami zwieńczonymi odcinkowo. Do ściany

Wkładkę założył: ..Lidia Kozłowska, XII 1999 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: ..BDZ w Sz-nie

nawy dostawiona niższa i węższa półkolistą, dwuosiową apsydą o półkoliście zwieńczonych oknach, bez laskowań. Elewacja zach. - Symetryczna, jednoosiowa. Dominantę stanowi czworoboczna, trójkondygnacyjna, smukła sygnaturka, akcentująca środkową oś elewacji, dostawiona do szczytowej ściany nawy w formie płytkiego ryzalitu środkowego. Pierwsza kondygnacja sygnaturki kamienna, z ceglanym, półkoliście zwieńczonym portalem w oprawie architektonicznej, zwieńczonej trójkątnym szczytem, którego pole wypełnia trójlistna blenda. Wyższe kondygnacje sygnaturki ceglane, oddzielone gzymsami. Druga, sięgająca ponad kalenicę nawy, przepruta niewielkim otworem w środku arkadkowo zwieńczonej, prostokątnej niszy. Trzecia, przepruta biforyjnym półkolistym przeźroczem, zwieńczona trójkątnym szczytem, wypełnionym niewielkim otworem. Ściana nawy przepruta dwoma niewielkimi okienkami zwieńczonymi odcinkowo.

Wnętrze - Kościół jednonawowy, przykryty belkowym stropem, oświetlony od płn. i płd. triadami półkoliście zwieńczonych, laskowanych okien o wewnętrznych glifach. Okna rozdzielone lizenami, które w górnych partiach ścian połączone są schodkowym fryzem tworząc prostokątną niszę. Wzdłuż ściany zachodniej umieszczona drewniana, płycinowa empora; w jej przyziemiu wydzielona zakrystia. W ścianie wschodniej szeroki, półkolisty łuk tęczy o krawędziach opracowanych w formie ceglanych wałków, wspartych na niskich cokolikach, oddziela półkolistą apsydę, oświetloną parą bocznych okien. W apsydzie, na niewielkim podeście, umieszczony ołtarz gł. Wejście do kościoła od str. zach.

Wyposażenie - Chrzcielnica granitowa XIII/XIV w., przed zach. elewacją kościoła. Chrzcielnica drewniana, k.XIX w., umieszczona w nawie. Dzwon ze spiżu. Dwa lichtarze mosiężne, barokowe, z 1740 r. Krucyfiks żeliwny, 1820-1840. Empora drewniana, k.XIX w. Stolarstwo drzwiowe, k.XIX w. Obudowa organów, k.XIX w. Witraże, 1983 r.

Instalacje - Elektryczna, odgromowa.